

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत
पूरक पोषण आहाराच्या दरात वाढ
करणेबाबत ...

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक एबावि २००४/प्रक्र ०२/का - ५
नवीन प्रशासन भवन , ३ रा माळा,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : - १८ ऑगस्ट , २००६.

- वाचा:-** (१) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: एसएनपी १०९८/ प्र.क्र. ६६९/ का - ५ दि.२९.५.१९९९.
- (२) भारत सरकार, मनुष्य बळ विकास मंत्रालय, महिला व बाल विकास विभाग, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्रमांक १९-५ / २००३- CD-I (pt.), दिनांक १९.१०.२००४.
- (३) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: एबावि २००४/ प्र.क्र.२३३/ का- ५ दि.२८.१०.२००५.

प्रस्तावना :- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत ग्रामीण / आदिवासी आणि नागरी प्रकल्पातील अंगणवाडी केंद्रामध्ये स्वयंसहाय्यता बचत गट / महिला मंडळ यांचेमार्फत तयार खाद्यान्न स्वरूपातील पूरक पोषण आहार पुरविण्याबाबत संदर्भाधीन दिनांक २८ ऑक्टोबर, २००५ च्या शासन निर्णयान्वये आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत. तसेच या शासन निर्णयान्वये एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत योजनेच्या लाभधारकांकरीता पूरक पोषण आहारासाठी दि.२९.५.१९९९ च्या संदर्भाधीन क्र.१ च्या शासन निर्णयान्वये विहीत करण्यात आलेली दरमर्यादा ही तात्पुरत्या स्वरूपात कायम ठेवण्यात आलेली होती.

मा. सर्वोच्च न्यायालयामधील रिट याचिका क्रमांक १९६/२००१ (पिपल्स युनियन फॉर सिव्हील लिबरटीज विरुद्ध केंद्र शासन व इतर) संदर्भात मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेले आदेश विचारात घेऊन केंद्र शासनाने दिनांक १९.१०.२००४ रोजी पूरक पोषण आहाराच्या दर मर्यादेत केलेली वाढ विचारात घेऊन त्यानुसार कार्यवाही करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत ग्रामीण / आदिवासी आणि नागरी प्रकल्पातील सर्व अंगणवाडी केंद्रामधील ६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील सर्वसाधारण मुले, कुपोषित मुले (श्रेणी ३ व ४), गर्भवती स्त्रिया व स्तनदा माता व किशोरवयीन मुली या लाभार्थ्यांना पूरक पोषण आहारासाठी पुढीलप्रमाणे दर निश्चित करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	लाभार्थी प्रकार	पूरक पोषण आहाराचे प्रमाण	प्रति दिन प्रति लाभार्थी आहार खर्चाची दर मर्यादा
१	६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील मुले	३०० उष्मांक आणि ८ ते १० ग्रॅम प्रथिने	रु.२.०० प्रति बालक/ प्रति दिन
२	६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील अतिकुपोषित [ग्रेड ३ व ४] मधील मुले	६०० उष्मांक आणि १६ ते २० ग्रॅम प्रथिने	रु.४.०० प्रति बालक/ प्रति दिन
३	गर्भवती स्त्रिया, स्तनदा माता व किशोरवयीन मुली	५०० उष्मांक आणि २० ते २५ ग्रॅम प्रथिने	रु.४.०० प्रति लाभार्थी/ प्रति दिन

२. एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतर्गत ग्रामीण / आदिवासी क्षेत्रातील तसेच नागरी प्रकल्पातील अंगणवाड्यातील लाभधारकांना देण्यात येणा-या ३०० उष्मांक आणि ८ ते १० ग्रॅम प्रथिनेयुक्त आहारासाठी प्रति लाभार्थी प्रति दिन रु.२.००/- असा दर निश्चित करण्यात येत आहे.

३. या योजनेतर्गत ३०० उष्मांकयुक्त आहारासाठी प्रतिदिन प्रति लाभार्थी रु.२ /- या खर्चामध्ये २ पैसे अंगणवाडीसाठी साहित्य खर्च निधीचा समावेश असून , योजनेच्या लाभार्थ्यांना बचत गट /महिला मंडळ यांचेकडून होणा-या आहार पुरवठ्यासाठी लाभार्थीनिहाय आहारासाठी खालीलप्रमाणे दर देण्यात यावा.

अ. क्र.	लाभार्थी प्रकार	पूरक पोषण आहाराचे प्रमाण	प्रति दिन प्रति लाभार्थी पुरवठेदारांना द्यावयाचा आहाराचा दर
१	६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील मुले	३०० उष्मांक आणि ८ ते १० ग्रॅम प्रथिने	रु.१.९८ प्रति बालक / प्रति दिन
२	६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील अतिकुपोषित [ग्रेड ३ व ४] मधील मुले	६०० उष्मांक आणि १६ ते २० ग्रॅम प्रथिने	रु.३.९८ प्रति बालक / प्रति दिन
३	गर्भवती स्त्रिया, स्तनदा माता व किशोरवयीन मुली	५०० उष्मांक आणि २० ते २५ ग्रॅम प्रथिने	रु. ३.९८ प्रति लाभार्थी / प्रति दिन

पूरक पोषण आहाराच्या दर मर्यादेत केलेली वाढ ही दि. १ सप्टेंबर, २००६ पासून लागू राहील.

हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र ४४९ /०६ /व्यय-६, दि.१४.०७.२००६ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार आणि नावाने.

सही /-
(वंदना कृष्णा)
सचिव

प्रति,
मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई

मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,मंत्रालय,मुंबई.
मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव,मंत्रालय,मुंबई.
मा.मंत्री/ मा.राज्यमंत्री,महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय,मुंबई.
मा.मुख्य सचिव,मंत्रालय,मुंबई.
मा. अपर मुख्य सचिव,वित्त विभाग,मंत्रालय,मुंबई
मा.प्रधान सचिव,नियोजन विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
मा.प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
मा. सचिव,[वित्त] वित्त विभाग,मंत्रालय,मुंबई
मा.सचिव,आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
आयुक्त,एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना,कोकण भवन,नवी मुंबई.
महासंचालक, राजमाता जिजाऊ माता- बाल आरोग्य व पोषण मिशन, औरंगाबाद
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
सर्व विभागीय आयुक्त
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी,जिल्हा परिषद,
महालेखापाल,महाराष्ट्र १ [लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा] मुंबई.
महालेखापाल,महाराष्ट्र २ [लेखा व अनुज्ञेयता /लेखा परीक्षा] नागपूर.
अधिदान व लेखा अधिकारी,मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
सर्व उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी [बाल कल्याण] जिल्हा परिषद
मुख्यलेखा परिक्षक,स्थानिक निधी लेखा,कोकण भवन,नवी मुंबई.
सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ग्रामीण, आदिवासी आणि नागरी प्रकल्प)
सर्व उप सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व कार्यासने, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
निवड नस्ती कार्यासन - ५